

УДК 677

**ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДИЗАЙНУ СЕРЕДОВИЩА СТАНЦІЙ КИЇВСЬКОГО
МЕТРОПОЛІТЕНУ
ПОГОРІЛЬЧУК П.Ю**

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник – Вікторія Василенко, к.т.н., доц.

У поданому матеріалі оглядово розглянуті проблеми, пов'язані із необхідністю знайти паритет між функціональністю та збереженням культурної спадщини метрополітену.

Ключові слова: дизайн середовища, метро, культурна спадщина.

Вступ. Щодня користуючись Київським метрополітеном, ми не звертаємо увагу на деталі оформлення його вестибюлів і приміщень, не усвідомлюємо, що для їх створення архітектори та художники продумували все до найдрібніших деталей. Кожна станція метро має своє тематичне оформлення та провідну ідею, яким підкоряються усі елементи її композиції. Окремі станції визнано пам'ятками культури місцевого значення, а комплекси художнього оформлення є показниками еволюції української монументалістики 60-80-х років ХХ ст. Сьогодні як ніколи важливою постала проблема вивчення та збереження творів декоративно-монументального мистецтва, які використані у художньому оздобленні станцій Київського метрополітену. Зокрема мозаїк, кераміки, майоліки, кованих виробів, рельєфів, оздоблення з декоративного облицювального каменю з українських родовищ. Багато з них нині знаходяться під загрозою знищення через процеси фізичного руйнування, декомунізації або через комерційні причини.

Результати. Дизайн середовища станцій метрополітену несе на собі відбиток історії нашої держави. На прикладі декоративного оформлення київського метро 60-80-х років можна простежити дві тенденції розвитку монументального мистецтва: звернення до народної традиції (багатство кольорів і орнаментів) та універсалізм (пропаганда образів революції та пролетаріату).

Усю мережу станцій київського метрополітену можна поділити на три групи. До першої належать станції «Хрещатик», «Золоті ворота», «Видубичі» тощо, де простежується активна участь художників у процесі оформлення. До другої групи належать станції центрального вузла, у декоруванні яких використані цінні породи каменю, та при цьому вони позбавлені суто художнього оригінального вирішення. Третя група — станції периферійні, де, відповідно до їхньої віддаленості від центру, здешевлювалися оздоблювальні матеріали. Хоча наймолодші станції «синьої гілки» (Теремки, Виставковий центр) досить виразно виділяються на цьому тлі, їх оздоблення не назвеш дешевим і безідейним.

У оздобленні станцій київського метро художниками використовувалися різні техніки. Найчастіше можна зустріти мозаїку, майоліку, кераміку, вітражі, чеканку — це властиво для станцій першої групи, а також декоративні композиції з природного каменю (граніт, мармур, кварцит) — властиво для другої групи.

Декоративне оздоблення станцій метрополітену здебільшого має дуже глибокий сенс і провідну ідею, але метро - це в першу чергу транспорт і пересічний пасажир не в змозі це побачити і оцінити творчий задум художників через низку причин: або для споглядання декорації потрібна відстань, або великий вплив людей, або за браком часу. З цією метою можна розробити тематичну екскурсію і проводити, наприклад у вечірні години.

Упродовж останніх років у столичному метро демонтують різні елементи оригінального дизайну. Це, з одного боку, виправдане пожежною безпекою та енергоефективністю, а з іншого — призводить до втрати цілісного архітектурного образу метрополітену, зникають оригінальні елементи дизайну — автентичні світильники, плитка,

панно тощо. [1, 2] Наприклад, реконструкція інтер'єру станції «Поштова площа» призвела до часткової втрати первинного ідейного задуму – Дніпрова вода, хвилі, блакитний водний простір. Заміна оригінальної керамічної плитки на керамограніт на станції «Святошин» звичайно осучаснило інтер'єр, але сама плитка зникла безслідно. Наприкінці 2020 року замінили плитку і на виході зі станції «Тараса Шевченка». Оригінальні варіантні плитки розробляла художниця Ганна Шараї в 1979-1980 роках в Експериментальній лабораторії архітектурної кераміки (майстерня Ніни Федорової). Процеси декомунізації також вплинули на зовнішній вигляд багатьох станцій: закриті щитами або демонтовані елементи комуністичного декору на станціях «Вокзальна», «Університет». Оздоблення інших («Либідська», «Палац культури Україна») взагалі відповідають не сучасним, а минулим назвам цих станцій. Це неминучі та необхідні зміни.

Висновки: З метою збереження культурної спадщини варто дуже виважено ставитися до заміни елементів дизайну на більш сучасні і функціональніші, намагатися зберегти первинний задум художників, якщо це не суперечить політиці декомунізації. Доцільно також розробити на кожній станції інформаційний стенд чи куточок історії та художнього оформлення станції, щоб не допустити втрати зразків та інформації про первинне оздоблення станцій.

Список використаних джерел

1. Шидловська Є. Як декомунізують Київське метро. Електронний ресурс. Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/06/150526_kyiv_metrop olitan_comm unist_symbolics_she
2. Матвейчук М. До і після: як ми поступово втрачаємо унікальні інтер'єри київського метро. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2021/02/17/yak-i-chomu-my-postupovo-vtrachayemo-unikalni-inter-yery-kyivskogo-metro/>